

Програма навчальної дисципліни “Маніпулятивні технології в сучасному суспільстві”

Викладач : Чорна Вікторія Олександрівна, кандидат соціологічних наук, доцент, вчений секретар

Предметом вивчення навчальної дисципліни є зміст теорії та практики маніпулятивного впливу в різних сферах соціальної взаємодії.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. **Метою** курсу є надання слухачам уявлення про розмаїття маніпулятивних технологій, про практики їхнього застосування в різних областях суспільного життя; формування фундаменту спротиву маніпулятивному впливу..

1.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни є:

- Надати системну уяву про природу виникнення та закономірності розповсюдження маніпулятивних технологій в різних сферах суспільного життя
- Визначити роль, місце та межі ефективності наукових підходів до вивчення маніпуляцій та вироблення засобів протидії ним
- Позначити місце маніпуляцій на різних рівнях соціальної взаємодії.
- Стимулювати критичне осмислення факторів поширення маніпулятивних практик у конкретних сферах соціальної взаємодії.
- Навчити студентів викривати застосовані маніпулятивні технології та творити спротивним.

1.3. Кількість кредитів для денної форми навчання – 3

1.4 Загальна кількість часів – 90

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

знати :

- Визначення та характеристики маніпулятивних технологій
- Особливості маніпуляцій в різних суспільної взаємодії
- Базовий набір засобів, прийомів та методів протидії маніпуляціям

вміти та володіти навичками :

- Викривати маніпуляції різного рівня та спрямування
- Порівнювати та спів ставляти різні маніпулятивні технології та ефект їхнього застосування
- Використовувати засоби та прийоми протидії маніпуляціям різного спрямування

Успішне засвоєння матеріалу курсу дозволить слухачам навчитися визначати маніпуляцію в реальних соціальних процесах, «викривати» застосування маніпулятивних технологій в політиці, культурі, освіті. Слухачі оволодіють навичками фіксації маніпулятивних практик та протидії маніпулятивному впливу, отримають вміння блокувати та фільтрувати маніпулятивні пакети в повсякденному та професійному житті.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

1. Маніпуляція: визначення, підходи до вивчення

Визначення маніпуляції з точки зору соціології, політології, психології, лінгвістики, комунікативістики. Біхевіористський, політико-соціологічний, технологічний, соціокультурний, соціолінгвістичний та дискурсивний підходи до вивчення маніпуляції. Маніпуляція та обман. Маніпуляція та пропаганда. Види маніпуляцій.

2. Соціальні, психологічні, мовні та політичні аспекти маніпуляції

Соціальні аспекти маніпуляції. Групові та інституціональні засади. Психологічні аспекти

маніпуляції. Свідома та несвідома маніпуляція. Мовні аспекти маніпуляції. Комунікативні та лінгвістичні засади маніпуляції. Політичні аспекти маніпуляції. Електоральні маніпуляції

3. Маніпуляція в «інформаційному» суспільстві

Засади та цілі маніпуляції в контексті інформаційних технологій. «Інформаційне» суспільство як маніпулятивний шаблон. Напрямки та види маніпуляцій в «інформаційному» суспільстві.

4. Маніпуляція в сфері ідеології та пропаганди

Маніпуляція та ідеологія. Інструментальні функції маніпуляції. Фактори зростання ступеню маніпулятивності ідеології. Маніпуляція та пропаганда: принципові відмінності. Маніпуляція як зброя пропагандистського впливу.

5. Маніпуляція, ЗМІ, Інтернет

Маніпуляція в друкованих ЗМІ. Маніпуляція в електронних ЗМІ. Маніпуляція в соціальних мережах та нових медіа. ЗМІ як агенти маніпуляції. Журналістика та маніпуляції. Постать сучасного журналіста, стрімера, блогера як тип маніпулятора.

6. «Свідома» та «несвідома» маніпуляції: дискурсивна теорія маніпулювання

Мова та маніпуляція. Лінгвістичні засади маніпуляції. Комунікативні пастки несвідомої маніпуляції: людина як засіб. Дискурс та дискурсивна теорія маніпулювання.

7. Макроманіпулятивні технології як засіб ідеологічної боротьби

Маніпуляції в соціологічному та макрополітичному розгляді. Міжнародна політика та інші сфери міжнародної взаємодії як простір ідеологічної боротьби: місце й роль маніпуляції. Маніпуляції на рівні держави та суспільства: ідеологічні війни.

8. Методи та прийоми маніпулювання свідомістю та поведінкою

Психологічні методи маніпулювання. Лінгвістичні методи маніпулювання. Політичні (ціннісно-ідеологічні) методи маніпулювання. Числові маніпуляції. Маніпуляція тиском.

9. Засоби протидії та спротиву маніпуляції

Соціальний спротив маніпуляції. Масова освіта як засіб соціальної антиманіпулятивної безпеки. Інтелектуальні вправи для антиманіпулятивної практики. Просвітницькі засади спротиву маркетинговій та ідеологічній маніпуляції.